

Секція 4. Теорія і методика професійної освіти
Герлянд Т. М., кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник, старший науковий співробітник лабораторії
технологій професійного навчання
Інститут професійно-технічної освіти НАПН України
м Київ, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Проектна освітня технологія передбачає самостійну діяльність учнів, тобто використання методів дослідження, наявність проблеми, що вимагає інтегрованих знань; це відхід від авторитарного стилю навчання і перехід до взаємодії «вчитель – учень». Важливо також, що проектна технологія дозволяє розвивати комунікативні навички і образність мислення учнів. Величезну роль при цьому відіграє постійне спілкування з педагогом, поради та консультації якого сприяють становленню і розвитку учня як дослідника.

Проектна технологія передбачає:

- наявність проблеми, що вимагає інтегрованих знань і дослідницького пошуку її вирішення;
- практичну, теоретичну, пізнавальну значущість передбачуваних результатів;
- самостійну діяльність учня;
- структурування змістовної частини проекту із зазначенням поетапних результатів;
- підведення підсумків, коригування, висновки.

Використання дослідницької проектної технології містить продумане, обґрунтоване поєднання методів, форм і засобів навчання. Для цього педагогу потрібно володіти всім арсеналом дослідницьких, пошукових методів, умінням організувати дослідницьку роботу учнів, спрямовувати учнів на пошук вирішення поставленої проблеми, вміти інтегрувати знання з різних галузей з проблематики обраних проектів.

При використанні дослідницької проектної технології у закладі професійної (професійно-технічної) освіти кожен учень навчається здобувати знання самостійно і використовувати їх для вирішення нових пізнавальних, практичних завдань, набуває комунікативних навичок та вміння, опановує практичними вміннями дослідницької роботи: збирає необхідну інформацію, вчиться аналізувати факти, робить висновки і висновки.

Цілі будь-якого дослідницького проекту повинні сприяти мотивації учнів на проведення досліджень, вироблення навичок і умінь групової роботи, самостійного узагальнення матеріалу і формулювання висновків, мотивації на самостійне вивчення і аналіз окремих фактів, тем, явищ.

Для організації дослідницького проекту педагогу необхідно:

- 1) визначити цілі і завдання проекту (пізнавальні, дослідницькі, соціокультурні та ін.);
- 2) визначити галузь дослідження;
- 3) обговорити це з учнями і розбити їх на групи (групи повинні бути невеликими і не перевищувати 4-5 осіб, або можна поставити конкретні завдання для індивідуальної роботи окремих учнів);
- 4) поставити конкретні завдання перед кожною групою;
- 5) визначити тимчасові інтервали для виконання кожного завдання;
- 6) проконсультувати кожну групу за джерелами інформації, необхідної для вирішення поставлених завдань, способів їх аналізу, синтезу, узагальнення, отримання конкретних результатів;
- 7) організувати проведення проміжних тематичних дискусій і критичного аналізу роботи кожної групи з метою обміну досягнутими результатами, коригування роботи груп, узагальнення проміжних результатів роботи груп, усунення можливого браку інформації та її неточність;
- 8) відкоригувати завдання груп з урахуванням вже отриманих результатів;
- 9) організувати подання кінцевих результатів роботи (презентація).

Кардинальна відмінність дослідницького проектного навчання від класичних методів полягає в тому, що, в основному, на різних етапах учні діють самостійно (педагог може виступати в ролі консультанта): ставлять цілі й визначають шляхи їх досягнення, здійснюють пошук, відбір, аналіз і узагальнення необхідної їм інформації, а саме:

1. Планування роботи над проектом (етап обміну наявними знаннями по темі, інтересами): висловлювання побажань і можливих шляхів вирішення дискусійних питань; обговорення ідей; перерахування учнями цікавих тем проектів; формулювання теми проекту для класу або групи учнів.

2. Аналітичний етап (етап дослідницької роботи учнів і самостійного отримання нових знань): уточнення мети і завдань; пошук і збір інформації за допомогою спеціальної літератури, засобів масової інформації, мережі Інтернет, використання власних знань і досвіду учнів; обмін інформацією з іншими особами (учнями, вчителями, батьками, консультантами та ін.), інтерпретація даних; порівняння отриманих даних і відбір найбільш значущих.

3. Етап узагальнення (етап структурування отриманої інформації та інтеграції отриманих знань, умінь, навичок): систематизація отриманих даних; побудова загальної логічної схеми висновків для підведення підсумків (у вигляді рефератів, конференцій, відеофільмів, мультимедійної презентації та ін.).

4. Презентація отриманих результатів (етап аналізу дослідницької діяльності школярів): осмислення отриманих даних і способів досягнення результату; обговорення та організація презентації результатів роботи над проектом (на рівні школи, району, округу та ін.). На даному етапі найчастіше пропонується захист проектів у формі презентації з використанням комп'ютера. Перед початком роботи учні отримують пам'ятку про те, як працювати над презентацією [2, с. 60-61].

Дослідницька діяльність доцільна в навчальному процесі закладу професійної (професійно-технічної) освіти процесі тільки тоді, коли учні досить вільно можуть орієнтуватися в певній системі знань, що підвищує

частку їх самостійності. Дослідницький підхід учнів не слід ототожнювати з науковим дослідженням вчених. Учні, в основному, не виявляють нових наукових думок, але вони знають, засвоюють, «перевідкривають» їх для себе [1, с. 97].

Робота розпочинається на початку навчального року зі знайомства з основними принципами дослідницької роботи. На перших заняттях розглядаються основні види дослідницьких робіт, дається огляд науково-практичних конференцій і конкурсів учнів, основні поняття науково-дослідної роботи, схеми наукового дослідження, методи наукового пізнання і пошуку інформації.

Одним з найбільш відповідальних і важливих моментів дослідницької роботи є вибір теми дослідження кожним учнем. При визначенні тематики учнівських досліджень необхідно враховувати наступні критерії:

- 1) актуальність теми, недостатність її вивченості й важливість у практичному відношенні;
- 2) відповідність інтересам учня-дослідника;
- 3) реальна здійсненність;
- 4) можливість більш глибокого осмислення загальних закономірностей процесів, що вивчаються обраної наукою;
- 5) забезпеченість необхідною кількістю різних джерел.

Після завершення оформлення роботи педагог складає рецензію на неї й зосереджує свою увагу на підготовці учнів до захисту дослідження.

У результаті правильної організації науково-дослідницької роботи учні опановують елементарними навичками самостійної дослідницької роботи, а педагог надає методичну підтримку учням при проведенні дослідницьких робіт та підготовці виступів на різних науково-практичних конференціях і конкурсах, що приносить учням радість пошуку і знахідок, почуття впевненості у своїх силах.

Література:

1. Елькін М. В. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя географії засобами проектної діяльності. Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – К., 2005. – 260 с
2. Сергеев И. С. Как организовать проектную деятельность учащихся: Практическое пособие для работников общеобразовательных учреждений. М. : АРКТИ, 2005. – 80 с.